

Sisekaitseakadeemia
Päästekolledž

Andres Saaren

BAASLAAGRI LOGISTIKU KOOLITUSKAVA

Lõputöö

Juhendaja:
Feliks Angelstok, PhD

Kaasjuhendaja:
Mait Soolepp

Tallinn 2012

LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Kolledž: Päästekolledž	Kuu ja aasta: mai 2012
Töö pealkiri: Baaslaagri logistiku koolituskava Töö pealkiri inglise keeles: Base Camp Logistics Training Program	
Töö autor: Andres Saaren	Olen nõus oma lõputöö Kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas Allkiri:
<p>LÜHIKOKKUVÕTE: Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal: Baaslaagri logistiku koolituskava. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles, eesti ja inglisekeelse kokkuvõttega. Töö on kokku 41. lehel, millest põhiosa moodustab 36 lehekülge. Lõputöö kirjutamisel on kasutatud 29. allikat, kaks neist inglisekeelset ja üks venekeelne. Lõputöö koosneb kolmest peatükist. Käsitletud teemat kajastavateks märksõnadeks on baaslaager, logistika ja koolituskava. Töös on kasutatud andmekogumismeetodit ja andmeanalüüsi meetodit. Andmekogumismeetod on kvalitatiivse iseloomuga, mis omakorda jaguneb dokumentide kogumiseks (käskkirjad) ja ekspertintervjuudeks. Andmeanalüüsimeetod jaguneb samuti kaheks, statistiliseks-ja tekstianalüüsi meetodiks.</p> <p>Töö annab ülevaate logistikaalase koolituse hetkeseisust päästesüsteemis, analüüsib seda. Töös analüüsitakse ja tehakse kokkuvõtte ekspertide arvamustest ja ettepanekutest pääste logistika alal.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on koostada ühtne baaslaagri logistiku koolituskava, mille alusel üle Eesti logistikuid koolitada. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on kasutanud autor oma kogemusi pääste sündmuskoha logistika tagamisel (töötanud 16 aastat Mustamäe päästekomandos meeskonna vanemana ja 4 aastat Päästeameti Logistikatalituses).</p>	
Võtmesõnad: baaslaager, logistika, koolituskava	
Inglise keelsed võtmesõnad: the base camp, logistics, training plan	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud: Kolledži direktor: Margus Möldri	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja: Feliks Angelstok	Allkiri:

SISUKORD

LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON	2
MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU.....	4
SISSEJUHATUS	5
1.LOGISTIKAKOOLITUSE OLUKORD	7
1.1 Logistika ja baaslaager	7
1.2 Korraldatud koolitused	8
1.3 Mida on nendel koolitustel õpetatud ja millises mahus?.....	9
1.4 Keda (ametikohtade järgi) on nendel koolitustel koolitatud?.....	11
2. EKSPERTIDE ARVAMUSED	14
2.1 Uurimismeetodid	14
2.2 Nõuded kursuselasele.....	15
2.3 Valdkonnad, mida kursusel tuleb õpetada.....	17
3. KOKKUVÕTE EKSPERTIDE ARVAMUSTEST	23
3.1 Eeldused kursusele pääsemiseks	23
3.2 Mida peab õpetama baaslaagri logistiku kursusel	24
KOKKUVÕTE	30
SUMMARY	33
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	34
LISA 1 „Baaslaagri logistiku koolituskava“ teemad intervjueeritavale, millest tuleb intervjuus juttu	37
LISA 2 Baaslaagri logistiku koolituskava.....	38
LISA 3 Intervjuud.....	41

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

BAASLAAGER – Baaslaager on pikaajalistel sündmustel kaasatavate inimeste majutus-, pesemis- ja toitlustustingimusteks loodud laager, samuti varustuse ladustamiseks, hoolduseks ja remondiks mõeldud koht¹.

BFC - Balti riikide ühine üleujutustega võitlev päästeüksus (inglise keeles Balt Flood Combat)

BW – roomiktransportöör (masina margi nimetus Hagglund BV206)

EDRT - Eesti Päästemeeskond (inglise keeles Estonian Disaster Relief Team)

IEPK - Ida-Eesti Päästekeskus (kuni 31.12.2011)

LÕEPK - Lõuna-Eesti Päästekeskus (kuni 31.12.2011)

LÄEPK - Lääne-Eesti Päästekeskus (kuni 31.12.2011)

PEPK – Põhja-Eesti Päästekeskus (kuni 31.12.2011)

PPV – Päästeameti päästevahendite varu

PAI - Päästeameti infosüsteem

POSTIPOISS – Päästeameti dokumendi haldussüsteem

VAAK - Valitsemisala arengukava

USAR - otsingu- ja päästerühm (inglise keeles Urban Search and Rescue)

SUUR TAARA – 6000 x 2500 x 2400 mm, täismass kuni 10 000 kg²

KESKMINE TAARA – 2500 x 1800x 600 mm, täismass kuni 1 400 kg³

VÄIKETAARA – 1200 x 800x 1100 mm, täismass kuni 400 kg⁴

PPA – Politsei-ja Piirivalveamet

¹ Soolepp, M. 2012. Päästeameti Haldusosakonna, logistikatalituse peaspetsialist. EDRT logistikagrupi liige. EU CREMEX, baaslaagri logistik. Ekspertintervjuu, Kose, 16.01.2012.

² Oviir, A. 2009. Metsatulekahjude logistika korraldamine integreeritud taara- ja transpordisüsteemi. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn, lk 18.

³ ibid, lk 18.

⁴ ibid, lk 18.

SISSEJUHATUS

Teadaolevalt töö autorile, ei ole Eesti päästesüsteemis korraldatud ühtegi siseriikliku baaslaagri logistikaalast süvakoolitust. On tehtud logistikute koolitusi erinevate EDRT koolituste raames, Euroopa Liidu projektide koolituste väikese mahulise osana, aga koolitust puhtalt pääste baaslaagri logistikutele, siseriiklikuks otstarbeks tehtud ei ole.

Viimase paari aasta jooksul on soetatud Euroopa Liidu rahade eest märkimisväärne hulk konteinereid ning varustust. Baaslaagris saab ja tulebki neist nii mõndagi kasutada ning kuna need logistilise toe ja juhtimisekonteinerid maksid ligi 4 miljonit eurot⁵, siis siit tulebki välja töö eesmärk. Välja selgitada, kas Eesti päästesüsteemis on ikka piisavalt palju ja vajalike teadmistega isikuid, kes oleksid suutelised efektiivselt ja oskuslikult nende konteinerite ja vahenditega töötama, et tagada baaslaagri normaalne ja sihipärane funktsioneerimine suursündmusel. Kindlaks teha, millise koolituskava alusel tuleb neid baaslaagri logistikuid päästes koolitada, sest „Logistika eesmärk päästesüsteemis ei ole üksnes varustuse transport, vaid pigem tulejoonel olevate töötajate materiaaltehniliste vajaduste rahuldamine logistikasüsteemi abil“⁶.

Töö esimeses osas analüüsitakse päästelogistika koolituse ja koolitatute hetkeolukorda praeguses päästesüsteemis ehk kui paljudele (eriti oluline on fakt, millistel ametikohtadel need inimesed töötavad, kes on väljakoolitatud) ja mida on neile baaslaagri varustusest ja vahenditest räägitud nendel koolitustel.

Hetkeolukorra analüüsi osas on infoallikaks viimase paari aasta koolituskäskkirjade (need, mis puudutavad logistikaalast koolitust) läbitöötamine. Nendest selgub, kui palju on üldse logistikaalast koolitust tehtud ja mis projektide või õppuste raames see on toimunud ja kui suures mahus.

⁵Euroopa Regionaalarengu Fondi projektid. Päästeameti kodulehelt <http://www.rescue.ee/euroopa-regionaalarengu-fondi-projektid>, välja otsitud 12.12.2011.

⁶Maask, J. 2007. Logistika päästesüsteemis ja selle võimalikud kitsaskohad. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn, lk 9.

Töö teises osas analüüsitakse ekspertintervjuusid. Intervjuud on tehtud 2012. aasta alguses. Kõigile intervjuueeritavatele on saadetud ühesugused nimekirjad (LISA 1), teemadega, mis puudutavad baaslaagrit ja sellega seonduvat ja millest tuleb intervjuul juttu. Intervjuueeritavad on tihedalt kokkupuutunud nii siseriiklike, kui ka välisriiklike pääste suursündmustega, osalenud erinevatel õppustel nii organiseerija, kui ka reageerijana (reageerijana baaslaagri mõistes ehk logistikuna). Just kogemuste rohkus saigi nende ekspertide valikul määravaks faktoriks, sest nii öelda „põllul“ töötanud logistiku kogemused on hindamatu väärtusega. Antud töö osas analüüsitakse, millised on nende ekspertide vaated ja arusaamad, kuidas peab baaslaager olema ülesehitatud, millises järjekorras laager püstitatakse, millises kokku pannakse. Millised on miinimum nõuded, millele peab baaslaagri logistik vastama ehk millist tehnikat kasutada oskama, milliseid vahendeid tundma ja milliseid seadmeid teadma ja kasutada oskama. Seda kõike vaadatuna eksperdi pilgu läbi.

Töö kolmandas osas teeb lõputöö autor ekspertide arvamustest kokkuvõtte. Kolmas töö osa on üks tähtsamaid, sest sealt selgub, milline peab olema baaslaagri logistiku koolituskava struktuur ja kui mahukas ehk milline ajahulk tuleb mingi asja või vahendi koolitamiseks määrata, et tulemus oleks vähemalt hea.

Kokkuvõttes võtab autor kõik eelnenu kokku ja tulemuseks on väljundipõhine koolituskava, mille alusel tuleb ühtselt üleriigiliselt baaslaagri logistikuid koolitada. Nii nagu on päästja I ühtne koolituskava. Väljundipõhise ühtse kava järgi päästjaid koolitades saame tulemuseks selle, et kõik logistikud, kes saavad ülesandeks püstitada baaslaager, teevad seda ühtemoodi ja ühtsetel põhimõtetel olenemata sündmuse asukohast.

1.LOGISTIKAKOOLITUSE OLUKORD

1.1 Logistika ja baaslaager

Logistika kui töövahend hõlmab järgmisi tegevusvaldkondi⁷:

- Laotegevus
- Laovarud
- Veendus
- Info, tellimisprotsess, administreerimine
- Pakkimine
- Tagastused

Kui tavalogistikas on reegel, et mida tühjem ladu, seda kasulikum ettevõttele ja tõhusam logistika⁸, siis päästes on vastupidi, mida rohkem (otstarbekamalt) reservi, seda suurem on päästel võimekus erinevatele sündmustele reageerida.

Baaslaagri toetust on varem või hiljem, igal suursündmusel vaja. Mida suuremahulisem ja pikaajalisem on sündmus, seda laiema struktuuriga on ka laager. Algselt sündmusele reageerides läheb põhi tähelepanu sündmuse lokaliseerimisele ja likvideerimisele, aga mida aeg edasi, seda rohkem hakkavad kõrvalised pisiajajad rolli mängima. Tekib vajadus joogivee, kütuse, söögi, puhke tingimuste⁹ ja muude analoogsete vajaduste järgi. Lõpuks võivad need pisiajajad kujuda suurteks asjadeks ja sündmuse lahendamine läheb järjest raskemaks ja lõpuks võimatuks. Sellise olukorra ennetamiseks on vaja väljaõppinud meeskonda¹⁰, kes need mured lahendavad. Sobivaks meeskonnaks on väljaõppinud baaslaagri logistikute grupp. Selleks, et meeskond oleks tasemel, on vaja vähemalt kord

⁷ Villemi, M. 2008. Logistika alused. Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, lk.5-6.

⁸ *ibid*, lk 185.

⁹ Терещнев, В. В. 2004. *Справочник руководителя тушения пожара*. ПожКнига Москва 2004. ст 178

¹⁰ The Camp Management Toolkit (2008) Norwegian Refugee Council (NRC)/The Camp Management Project (CMP) Edition May, pp 45.

aastas teha kordusõpet¹¹, aga et teha kordusõpet, on vaja kõigepealt baaslaagri logistiku algõpet.

Töö autori eesmärgiks on välja selgitada, milline peab olema baaslaagri logistiku koolituskava.

Töö esimeses osas võrreldakse Päästeameti ja Päästekeskustes aastatel 2008-2011 tehtud koolitusi või kursuseid, mille eesmärk oli, kas siis osaliselt või täielikult, koolitada päästekeskuste ja/või Päästeameti töötajaid logistika alasel ja mille kohta on Postipoisis käskkiri. Selleks on välja otsitud vastavad koolituskäskkirjad, mille võrdlemisel ja uurimisel selgub, milliseid koolitusi on antud ajavahemikul tehtud, millises tundide mahus ja keda on nendel koolitustel koolitatud.

1.2 Korraldatud koolitused

Vastavalt Postipoisi andmetele on aastatel 2008-2011 tehtud seitse käskkirjalist logistikaalast koolitust ja neist seitsmest kuus olid erinevad koolitused ja need olid järgmised:

- Hoolduskonteineri koolitus¹²
- Hügieenikonteineri koolitus¹³
- Linnuhaigla konteineri koolitus¹⁴
- Päästetööde logistika koolitus¹⁵(kaks koolitust)
- Suurõnnetuse logistika koolitus¹⁶
- Telklaagri konteineri koolitus¹⁷

¹¹ Hosseini, M., Yasamin, M., Izadkhah, O., (2010) "Training emergency managers for earthquake response: challenges and opportunities", *Disaster Prevention and Management*, Vol. 19 Iss: 2, pp.185 – 198, pp 195

¹² Koolitusel osalemine, Ida-Eesti Päästekeskuse direktori 13.04.2011 käskkiri nr.198K

¹³ Koolitusel osalemine, Ida-Eesti Päästekeskuse direktori 08.04.2011 käskkiri nr.177K

¹⁴ Koolitusel osalemine, Ida-Eesti Päästekeskuse direktori 14.04.2011 käskkiri nr.205K

¹⁵ Koolituslähetus, Lääne-Eesti Päästekeskuse direktori 13.04.2009 käskkiri nr 3.3-6/ 43K; Koolituslähetus, Lääne-Eesti Päästekeskuse direktori 15.05.2009 käskkiri nr 3.3-6/ 65K

¹⁶ Koolituslähetus, Lääne-Eesti Päästekeskuse direktori 15.09.2011 käskkiri nr 461K

¹⁷ Koolitusel osalemine, Ida-Eesti Päästekeskuse direktori 31.03.2011 käskkiri nr.153K

Keskuste osas jagunesid need koolitused järgmiselt:

- IEPK on teinud neli erinevat koolitust
- LÄEPK on teinud kaks erinevat koolitust

Nii nagu nendest käskkirjalistest koolitustest selgub, on koolitusi tehtud ainult kahes keskkuses neljast ja needki on väga erinevad. Neljal koolitusel õpetati nelja konkreetset erinevat konteinerit ja kahel koolitusel õpetati kogu logistikat, mis on seotud suursündmusega.

1.3 Mida on nendel koolitustel õpetatud ja millises mahus?

Minnes konkreetsemaks, toob töö autor siin alapunktis täpselt välja vahendid, teemad ja mahud (astronoomilistes tundides), mis nendel koolitustel õpetati ning kajastamist leidsid.

- Hoolduskonteineri koolitus. Toimus neljal päeval (neli erinevat gruppi, kõigil päevadel ühesugune koolitus), igat gruppi koolitati kaheksa tundi. Kokku koolitati nelja päevaga 19 inimest. Koolitusel räägiti seda, milleks on konkreetne konteiner ettenähtud ja millised on tema võimalused. Samuti õpetati seda, kuidas konteinerit püstitada ehk tööks valmis seada, seda kuidas hoolduskonteinerit töös hoida ja lõpuks, kuidas kokku panna. Täpsemalt näidati, kuidas generaatorit, kompressorit ja kliimaseadet käivitada ja teostada tööajal jooksvat hooldust. Räägiti tekkida võivatest ohtudest (elektriohutus, töötamine pneumotööriistadega).
- Hügieenikonteineri koolitus. Ühe grupi koolitus kestis ühe päeva ehk kaheksa tundi ja kokku tehti koolitusi kolmele grupile. Kokku koolitati antud konteineri koolitustel 15 inimest. Koolitusel tutvustati hügieenikonteineri võimekust, see tähendab, korraga saab dušši all käia viis inimest ja sisekraanikausside juures saab viibida samuti viis inimest, pluss neli kohta välikraanikausside juures, kus saab kasutada ainult külma vett. Reaalselt püstitati üks kümne tonnine veevõtu basseini, mis ühendati imiliiniga konteineriga ja sellega imiteeriti reaalselt konteineri töötamist suursündmuse baaslaagris, kus on tekkinud vajadus pesemise järgi. Teist kümne tonnist basseini, mis

on ettenähtud heitvee kokku kogumiseks, ei püstitatud, vaid räägiti teoreetiliselt, et milleks antud bassein vajalik on.

- Linnuhaigla konteineri koolitus. Ühepäevane koolitus, kaheksa tundi, kokku koolitati neli päeva ja 19 isikut. Koolituse käigus püstitati üks suur telk koos põrandaga. Telgi sisse püstitati bassein, mahtuvusega viis tonni, ja basseini peale võrk. Selle eesmärgiks oli tutvustada osalejatele, kuidas näeb linnuhaigla üks moodul välja ja seletati ka lahti nende määratud lindude puhastamise kontseptsioon, ehk kuidas ja mis järjekorras tuleb seda kannatada saanud lindu kohelda. Samas selgitati ka seda, et lindude puhastamine ei ole pääste otsene ja esmane ülesanne, vaid just vahendite ja seadmete sündmuskohale toomine ja niinimetatud haigla püsti panek. Peale seda näidati, kuidas püstitada luige aedikut, pardi puuri, kuhu paigutada luige „jalamatt“, kuidas linde spetsiaalse loomafööniga kuivatada, selgitati, milleks on konteineri varustuse nimekirjas jahekapp, sügavkülmkapp, tsentrifuug, täppiskaal jne. Üldiselt anti põgus ülevaade kõigist linnuhaigla komplekti kuuluvast varustusest ja üldsõnaga, seletati ka seda, mille jaoks miski asi on ja miks ta selles komplektis on.
- Telklaagri konteineri koolitus. Ühe päevane koolitus, korraga kaheksa tundi ja tsükli pikkus oli neli päeva. Kokku koolitati sellel koolitusel 19 isikut. Koolituse käigus anti ülevaade, milleks konkreetne konteiner on soetatud, millised on tema vahendlikud parameetrid, majutus- ja toitlustuskohad 50. inimesele. Praktiliselt püstitati üks kõrgsurve RUF-i tüüpi majutustelk, koos sinna juurde kuuluvaga, see tähendab telki paigutati valgustus, 12 voodit, elektri ajamiga ja diiselkütel töötav telgi soojendus. Püstitati toitlustus telk ja sinna juurde kuuluv inventar, toolid, lauad, prügikastid, riiulid jne. Peale eelpool mainitud vahenditele ja asjadele püstitati laagri välisvalgustus, milleks oli kahe kilovatine valgusti „Powermoon“. Põgusalt räägiti konteineri nimekirjas olevatest telgi soojenditest ja generaatorist, millised on nende võimsused (generaator), tarbimisvõimsused (välisvalgustus, soojendid, sisevalgustus).
- Päästetööde logistika koolitus. Seda koolitust korraldati kaks korda. Ühe päevane koolitus, kestvusega kaheksa tundi. Kahe korra peale kokku koolitati 15 isikut. Teemadeks koolitusel olid: PPV tellimine, kohale toimetamine ja tagastamine.

Päästesüsteemis kolme eri mõõtu taara (suur, keskmine, väiketaara) kasutuselevõtu plussid ja miinused ja LÄPK-ses tehtud katsete, taaradelt voolikuliini hargnemine, tulemuste tutvustus ja arutelu.

- Suurõnnetuse logistika koolitus. Antud koolitus oli kahe päevane, kokku kestis koolitus 13 tundi ja koolitusel osales 22 inimest. Teemad, mida käsitleti, olid järgmised:
 - Logistilise toe tagamine suurõnnetusel- mis on kellegi ülesanne
 - Logistika ülem- tema kohustused ja õigused
 - Baaslaagri toitlustus- millal ja kui palju tellida või valmistada
 - Transport ja isikkoosseis- palju ja milliseid transpordivahendeid on vaja teatud hulga inimeste transpordiks
 - Kütus ja määrdeained- nende arvestus ja arvepidamine
 - Tehnika ja varustus
 - Rühmatöö ettekanne
 - Päästeameti Logistikakeskusega tutvumine- milline on antud keskuse võimekus

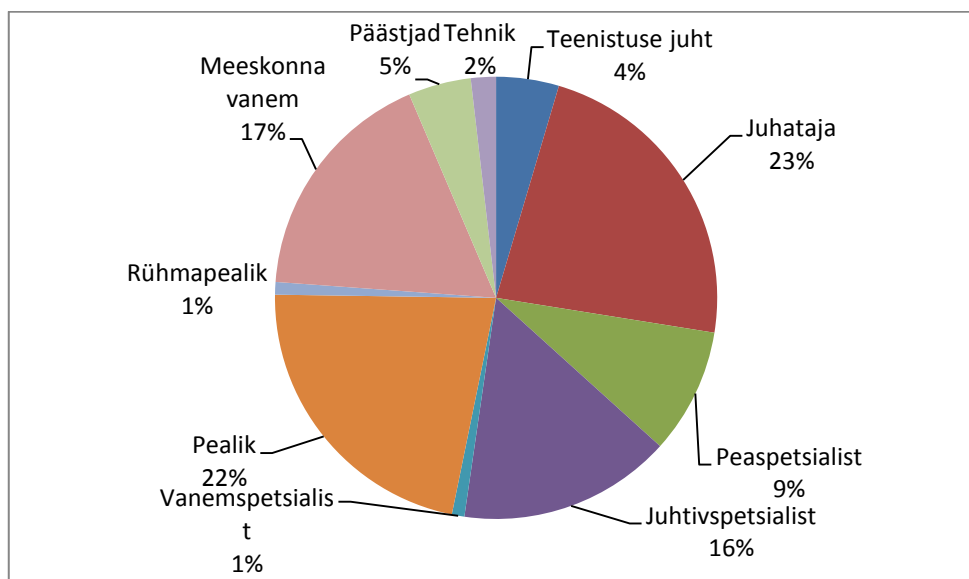
1.4 Keda (ametikohtade järgi) on nendel koolitustel koolitatud?

Võttes aluseks need seitse koolitust, siis antud töö osas võrreldakse käskkirjade sisu koolitatavate ametikohtade koha pealt. Seda eelkõige selleks, et selgust saada, millise ametikoha inimesi on millegi jaoks koolitatud ja kas koolitused on ikka täies mahus efektiivsed ja tulemuslikud olnud. Kui selgub, et koolitatud on oma ametiülesannete tõttu peamiselt „põllul“ viibivaid inimesi staabitöö jaoks ja vastupidi, siis koolitus ei kandnud vilja ning oli ebaefektiivne. Koolituse eesmärki ei täidetud ja koolitatud inimesi ei saa täismahus nende teadmiste kohapealt rakendada.

- Hoolduskonteineri koolitusest osavõtt ametikohtade järgi oli järgmine: teenistuse juht-1, juhataja-2, peaspetsialist-2, juhtivspetsialist-2, vanemspetsialist-1, pealik-2, rühmapealik-1, meeskonnavanem-5, päästja- 1, tehnik- 2. Kokku 19 inimest.

- Hügieenikonteineri koolitusest osavõtt ametikohtade järgi oli järgmine: teenistuse juht-1, juhataja-3, peaspetsialist-2, juhtivspetsialist-3, pealik-1, meeskonnavanem-4, päästja- 1. Kokku 15 inimest.
- Telklaagrikonteineri koolitusest osavõtt ametikohtade järgi oli järgmine: teenistuse juht-2, juhataja-4, peaspetsialist-1, juhtivspetsialist-4, pealik-1, meeskonnavanem-7. Kokku 19 inimest.
- Linnuhaigla konteineri koolitusest osavõtt ametikohtade järgi oli järgmine: teenistuse juht-1, juhataja-4, peaspetsialist-2, juhtivspetsialist-3, pealik-3, meeskonnavanem-3, päästja- 3. Kokku 19 inimest.
- Päästetööde logistika koolitusest osavõtt ametikohtade järgi oli järgmine: juhataja-4, peaspetsialist-1, juhtivspetsialist-1, pealik-9. Kokku 15 inimest.
- Suurõnnetuse logistika koolitusest osavõtt ametikohtade järgi oli järgmine: juhataja-8, peaspetsialist-2, juhtivspetsialist-4, pealik-8. Kokku 22 inimest.

Kokku koolitati nendel koolitustel 109. inimest ja ametikohtade järgi tuli tulemus, mille järgi on autor koostanud joonise nr.1.

Joonis 1. Logistika koolitustel osalenud ametikohtade järgi (autori joonis)

Siit kokkuvõttest selgub tõsiasi, et liiga vähe on koolitatud reageerivaid jõude. Reageerivate jõudude all mõeldakse siinkohal just pealikust allpool olevaid ametikohti, ehk rühmapealikud, meeskonna vanemad ja päästjad ja nagu kokkuvõtvalt joonisest selgub, on nende ametikohtade osakaal väike ehk täpsemalt 23% kogu koolitatud isikkooseisust.

Suursündmuse toimudes on pealikud, erinevad spetsialistid, juhatajad ja juhid enamjaolt seotud sündmuse juhtimisega, seda ka reeglina ainult sellel juhul, kui nad on kas regiooni vastutavad korrapidajad või vastutava korrapidaja abid, või kutsutakse nad erandkorras kodunt välja, sest sündmuse lahendamine on ju just reageerivate jõudude ülesanne ja põhitöö.

Nii nagu joonisel nr. 1 näha, on reageerivate jõudude seas liiga vähe logistika alaselts koolitatud inimesi. Seda enam, et ühe teenusena päästetöödel tuleb Päästeametil pakkuda sündmuskoha logistikat.¹⁸

Erinevate suursündmuste näitel ja pikaajalistest kogemustest teame, et just rühmapealik ja allapoole ehk vahtkonna mehed on just need „musta töö“ tegijad, kes püstitavad, hoiavad käigus ja panevad baaslaagri kokku. Rühmapealikust üleval pool olevad ametnikud reeglina juhivad seda baaslaagri püstitamise ja elushoidmise tegevust. Olgu juht nii hea kui tahes, kuid kui tal väljaõppinud meeskonda ei ole, siis võtab iga tegevus kordades rohkem aega. Vahendite purunemise võimalused suurenevad ja juht ei saa oma tööd teha, see tähendab juhtida, vaid ta peab käigupealt õpetama, kuidas ühte või teist asja teha. Sellepärast, et sellist olukorda ei tekiks, või sellise olukorra tekkimise võimalus oleks viidud miinimumini, tuleb koolitada rohkem päästelogistikuid.

Selleks, et teada saada millised peaksid olema päästelogistiku minimaalsed oskused ja teadmised, tegi töö autor kümme ekspertintervjuud.

¹⁸Päästetööd, teenused, logistika sündmuskoha teenindus. <http://fw.rescue.ee:9080/1099/1803/>, välja otsitud 11.01.2012

2. EKSPERTIDE ARVAMUSED

Antud töö osas analüüsitakse ekspertide intervjuusid. Analüüsitakse seda, millised peavad olema eeldused, et kursusele pääseda. Mida peaks õpetatama ja millised peaksid olema miinimum tulemused, et läbida edukalt baaslaagri logistiku koolitus.

Ekspertid on valitud eelkõige nende logistika alaste kogemuste järgi ja ka selle järgi, millisel ametikohal nad töötavad. On eksperte, kes töötavad meeskonna vanemana, aga EDRT liinis on olnud baaslaagri logistikaülemad. Samuti on töö autor püüdnud saada intervjuud nii teise, kolmanda, kui ka neljanda tasandi operatiivkorrapidajatelt, et teada saada, millised on erinevate tasandite operatiivkorrapidajate nägemused baaslaagrist. Kuidas nemad näevad laagri funktsioneerimist ja millised ootused ja nõuded on neil püstitatud laagri ja eriti selles töötavatele logistikutele.

2.1 Uurimismeetodid

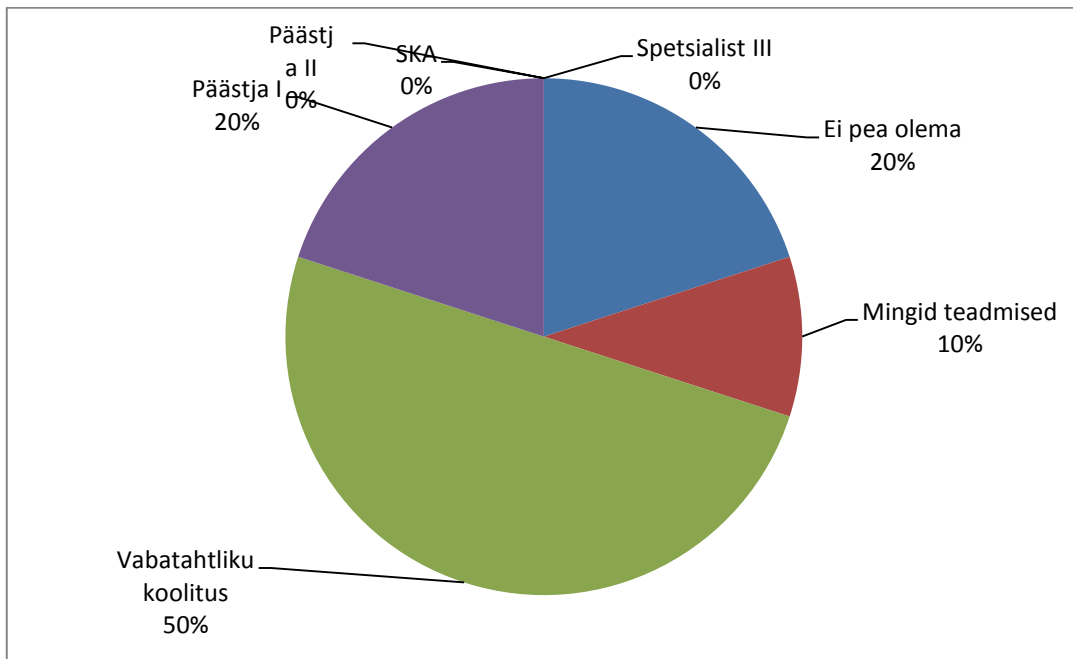
Töös kasutatakse kahte üldist uurimismeetodit:

- Andmekogumismeetod – meetod on kvalitatiivse iseloomuga ja jaguneb:
 - Dokumentide kogumine (käskkirjad)
 - Ekspertintervjuud
- Andmeanalüüsi meetod – meetod jaguneb samuti kaheks:
 - Statistiline meetod
 - Tekstianalüüsi meetod

Statistilise meetodi all peab töö autor silmas käskkirjadest saadud arvulisi näitajaid. Tekstianalüüsi meetod hõlmab käskkirjade tekstilise osa ja ekspertintervjuude analüüsi.

2.2 Nõuded kursuselasele.

Esimese teemana uuriti ekspertidelt seda, milline peaks olema kursuselase päästealane ettevalmistus. Kas ta peaks enne kursusele pääsemist omama üldse mingit erialast koolitust ning kui peaks, siis millist ja miks? Tulemused tulid sellised nagu on näha joonisel number kaks.

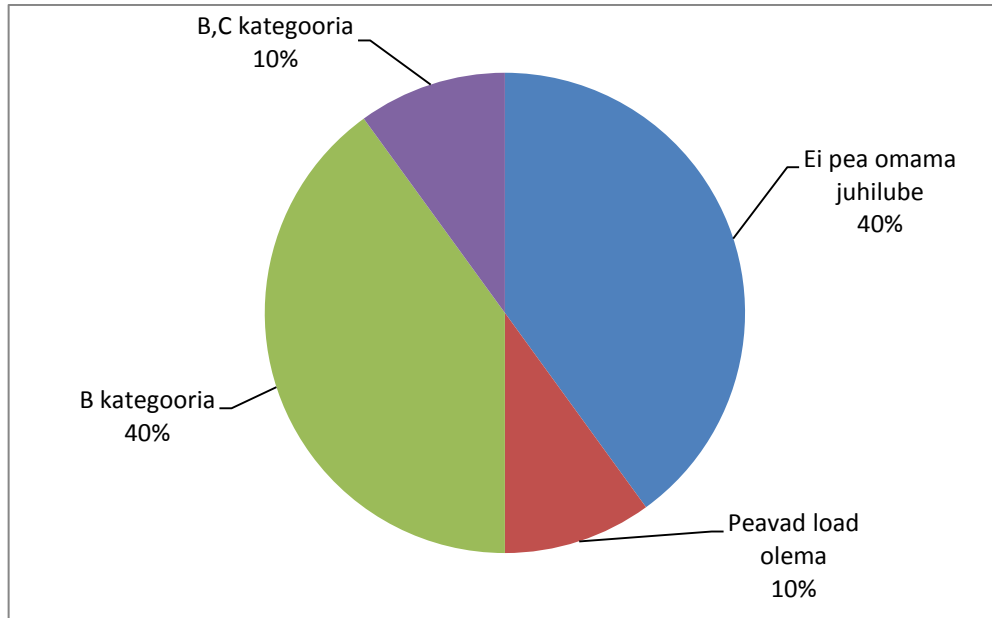

Joonis 2. Päästealane ettevalmistus (autori joonis)

70% leidis, et peab olema erialane ettevalmistus, 10%, et peab olema olemas mingid teadmised päästest ja pääste struktuurist ja toimimisest. Ülejäänud arvasid, et ei pea olema mingit eelnevat ettevalmistust päästest. Põhi argument neil, kes leidsid, et eelduseks kursusele pääsemiseks on vaja päästealast ettevalmistust, oli see, et kui luuakse baaslaager, siis enamjaolt on ju midagi juba juhtunud. Toimub mingi suursündmuse lahendamine.¹⁹ PTJ-il, vastutaval logistikul, ega kellelgi teisel ei ole aega hakata „tänavalt“ tulnule (kuigi ta oskab ja saab suurepäraselt aru mõistetest baaslaagri kohapealt), seletama päästes igapäevaselt kasutatavaid mõisteid. Näiteks põhimasin, sinikiiver, toiteliin, tööliin jne. Need terminid kuuluvad päästja või siis vabatahtliku päästja algväljaõppesse. Sellepärast olekski, 80% ekspertide arvates vajalik eelnev päästealane koolitus.

¹⁹ Tammsalu, A. 2012. Päästeameti Peadirektori asetäitja. EU CREMEX Tartu osaõppuse peaorganisaator. Ekspertintervjuu, Tallinn 16.02.2012.

Teise teemana uuriti seda, kas kursuslasel peaks olema mootorsõiduki juhiluba ning kui peaks, siis millist kategooriat ta peaks vähemalt omama, et kursusele saada. Tulemus kajastub joonisel number kolm.

Joonis nr 3. Juhiload (autori joonis)

40% intervjuueeritavatest leidis, et peab olema vähemalt B kategooria, 10%, et peab olema vähemalt B, C kategooria ja 10%, et load peavad olema. Kokku leidis 60% ekspertidest, et mootorsõiduki juhiload on vajalikud. Need, kes sedasi leidsid, põhjendasid seda arvamust väga lihtsalt. Spekter, mille rooli võib laagrilogistik sattuda, on väga suur. Alustades ATV-st ja lõpetades baaslaagri multifunktsionaalse traktoriga.²⁰ Samas, kui logistikul ei ole vastava kategooria mootorsõiduki juhilube ja ta ei või ametlikult sõidukeid kasutada, teeb selline olukord laagri elu planeerimise palju raskemaks ja võib vahest ka laagri efektiivset toimimist pärssida.

²⁰ Teder, G. 2012. Päästeameti Põhja päästekeskuse, Lääne-Harju päästepiirkonna, Lilleküla päästekomando, rühmapealik. EDRT, USAR-i grupijuht. Ekspertintervjuu, Tallinn, 30.01.2012.

2.3 Valdkonnad, mida kursusel tuleb õpetada

Edasi uuriti ekspertidelt, mida peaks kursusel õpetama ja mida peaks kursuse lõpetaja vähemalt oskama teha ja mida teadma. Järgmiste punktide osas langesid ekspertide arvamused kokku ja kõik leidsid, et neid teemasid peab koolitatav valdama ja neid tuleb baaslaagri logistiku koolitusel õpetada.

Baaslaagri ülesehitus

Kindlasti tuleb koolitatavatele rääkida baaslaagri kontseptsioonist. Rääkida mustast-puhtast tsoonist. Milleks on üldse vaja laagri tsoonideks ja aladeks jagamist? Tuleb kursustele rääkida, mida mingis tsoonis tohib teha ja mida mitte. Millisesse laagri ossa oleks mõttekas mingi ala tekitada. Kuidas on nendele aladele ja nendelt aladelt juurde- ja väljapääs? Millised peavad olema vahemaad alade vahel nii, et ühel alal toimuv tegevus ei hakkaks segama/ohustama tegevusi teises alas.

Käsuliin

Siin jagunesid ekspertide arvamused kaheks ja nende suhe oli 50%²¹ ja 50%²².

Esimene grupp leidis, et peab seletama kõikidele kursustele käsuliini töötamise põhimõtteid ja alluvusvahetordi laagris. Olenemata tema päästealasest ettevalmistusest ja tema kogemustest päästetöödel.

Teine grupp arvas, et kui inimene omab juba päästealast koolitust, siis ei ole vaja väga põhjalikult seda teemat käsitleda, aga kursuse ühe osana tuleb seda teemat puudutada.

²¹ Tammist, E. 2012. Päästeameti Lääne päästkeskuse haldustalituse juht. EDRT logistikagrupi liige. EU CREMEX baaslaagri logistik. Ekspertintervjuu, Tallinn, 08.01.2012.

²² Sipretti, V. 2012. Päästeameti Põhja päästkeskuse Reageerimisbüroo vanemoperatiivkorrapidaja. Ekspertintervjuu, Tallinn, 22.02.2012.

Elekter

Kõik eksperdid leidsid, et kursusel tuleb rääkida ja tutvustada kõiki päästes enamkasutatavaid elektrigeneraatoreid, kaableid, valgusteid, tööriistu ja vahendeid. Tuleb koolitavatele õpetada nende seadmete ja vahendite tehnilisi näitajaid ja parameetreid. Nende õiget kasutusotstarvet ja reaalset neid asju ka käivitada, paigalda ja töös hoida. Õpetada, kuidas neid pärast kasutust kiirhooldada, et oleks võimalik ühelt sündmuselt teisele reageerida. Koolitusel tuleb eriti rõhutada elektrialast ohutust.

Telgid

Intervjueeritavate ühine seisukoht oli see, et kursustel tuleb õpetada päästes enamlevinuid telgi tüüpe. Tuleb koolitavatele näidata nii täispuhutavaid, "pop-up" tüüpi kui ka kuppeltelke. Kõik need telgid tuleb ka füüsiliselt püsti panna, käigus hoida, vajadusel pisiremonti teha ja kokku panna. Tuleb näidata, millised on mingil telgitüübil nõrgad kohad, mida püstitamisel või pakkimisel tuleb eriti jälgida, et telki ei kahjustaks. Tuleb rääkida ja näidata, millised on ohutud ja efektiivsed võtted telkide püstitamisel ja pakkimisel ja millised on ohud telkidega töötamisel.

Soojendused

Põhiline arvamus soojenduste kohapealt oli, et kas on mõttekas ja kas jõuabki kõiki päästes kasutusel olevaid soojendusi rääkida. Tuleb rääkida põhiliselt nendest, mis on just spetsiaalselt kasutusel telkide soojendamiseks. Üks ekspert leidis, et soojenduste teema tuleks üldse kokku panna telkidega, aga üldine arvamus oli, et tuleb õpetada põhitõdesid. Tuleb võtta Päästeameti Haldusosakonna Logistikatalituse konteiner, kutsungiga LOG:LAAGER²³ ja õpetada seal olevaid puhureid. Tuleb kursuselasele õpetada, mis põhimõttel konkreetne seade töötab, millised on tema tarbimised nii elektrienergia, kui

²³Päästeameti Logistikakeskuse päästetehnika ja konteinerite kutsungite määramine, Päästeameti peadirektori 22.07.2011 käskkiri nr 133, Tallinn 22.07.2011, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 03.01.2012.

diiselkütte koha pealt. Õpetada elementaarseid veaotsimise meetodeid ja muidugi ohutust seadmega ümberkäimisel.

Hügieen

80% ekspertidest leidsid, ei ole mõtet baaslaagri logistiku kursusel rääkida isiklikust hügieenist. See on tänapäeval ju nii elementaarne, et lihtsalt sellise teema käsitlemine oleks aja raiskamine. 100% arvasid, et kindlalt tuleb rääkida jäätmekäitlusest. Tuleb õpetada kui palju mingi arvu inimeste peale on vaja prügikaste. Millistesse strateegilistesse punktidesse tuleb need paigutada, kuidas panna toimima jäätmete sorteerimine. Tuleb rääkida, milline on tualettide vajadus mingi arvu inimeste peale, sama asi on duššidega. Tuleb õpetada, kuidas püstitada, käigus hoida ja kokku panna Päästeameti logistikatalituse hügieenikonteinerit.

Tõstukid

Antud teema käsitusel jagunesid ekspertide arvamused kaheks. 40% leidis, et koolitavale ei pea õpetama Logistikatalituse baaslaagri multifunktsionaalset tõstukit ja 60% leidis, et ta peab teadma, mida selle tõstukiga saab teha ja milleks ta võimeline on. Need protsendid kujunesid välja teisest eeldusest ehk mootorsõiduki juhilubade nõudest. Need kuus eksperti leidsid, et tuleb teha täis koolitus multifunktsionaalsele tõstukile. Õpetada kõiki masina võimalusi. Tuleb praktiliselt kõik masina lisaseadmed õpilasel ära proovida. Nii külge haakimine, nendega töötamine kui ka pärast kerghooldus. Eriti tuleb tähelepanu pöörata selle masinaga töötamisel ohutusele, sest antud masin on raske, kuid samas kiire ja õnnetused on varmad tulema.

Pakendamine

100% intervjuueeritavatest leidis, et kohe kindlasti tuleb rääkida päästes kasutusel olevatest taaradest, nende kontseptsioonist. Üks suur taara, kolm keskmist taarat ja kolm väikest taarat. Palju on nende kandevõime, ehk palju mingisse taarasse võib midagi laadida. Millised on taarade mõõdud. Rääkida erinevatest pakendamistarvikutest, millised on nende

tõmbetugevused, kuidas neid tarvikuid õieti kinnitada/pingutada. Koorma kujundamisest. Tuleb seletada seda, millises järjekorras tuleb asjad koormasse pakendada, sest vastupidises järjekorras saab need kõige kiiremini maha võtta. Tuleb ka rääkida koorma mõõtudest, et see liikluseadusega vastuollu ei läheks.

Need teemad olid intervjueeritavatele etteantud (LISA 1), aga küsimusele, mida veel võiks või peaks baaslaagri logistik oskama, koorusid välja sellised teemad, mida peaks koolitavatele õpetama, või üle kordama.

Logide pidamine²⁴

Suursündmusega on tippajal seotud sadu inimesi ja kõike ei jõua ja pole võimalikki meeles pidada. Sellepärast on lausa eluliselt vajalik pidada logisid ning seda eelkõige puht materiaalsest seisukohast vaadatuna. On vaja arvet pidada sündmusele saabunud ressursside üle, seda nii inim- kui ka materiaalses osas. Kuhu lõiku mingi seade või vahend läks. Palju kulus kütust ja määrdeaineid. Söögi ja sööjate üle arvepidamine. Ühesõnaga kõik laagri tegevused tuleb ju kuidagi fikseerida, et ei tekiks sellist olukorda, et keegi jäi kuskil söömata või tellitakse vahendeid juurde, aga neid on „seal“ kuskil küll. Logide pidamine on ka veel tähtis selle poolest, et oleks täpne ülevaade ja alus Vabariigi Valitsuse reservfondist antud suursündmusele kulunud raha Päästeameti eelarvesse tagasi taotleda.

Turvalisus²⁵

Suursündmusel on korraga koos palju inimesi. On nii süsteemi seest kui ka süsteemi väljast inimesi. Mida suurem hulk rahvast, seda suurem tõenäosus, et ka mõni „pikanäpumees“ sinna hulka satub. Samas, oleneb laagri asukohast, võib lihtsalt mõni mööduja sinna ära eksida ja sellele eksinud inimesele hakkab laagris midagi nii meeldima, et ta lihtsalt omastab mingi asja. Sellepärast tuleb kursusel rääkida ka laagri turvalisusest. Kuidas omi

²⁴ Umbsaar, T. 2012. Päästeameti Põhja päästeskuse Lääne Harju päästepiirkonna juhataja. RPR endine juhatuse liige. Ekspertintervjuu, Tallinn, 29.02.2012.

²⁵ Ivanov, P. 2012. Päästeameti Lääne päästeskuse, Türi päästekomando, meeskonna vanem, EDRT logistikagrupi liige, EU CREMEX baaslaagri juht, 12.01.2012.

asju laagrisse jätta, kuidas selline kahtlane tegevus ära tunda. Üldiselt rääkida kursustel, et ikka veel on päästesüsteemis selliseid inimesi, kes tahavad varastada ja ka varastavad.

Heaperemehelik suhtumine vahenditesse ja koostöö teiste organitega²⁶

Ühe eksperdi arvates peaks ka rääkima asjade maksumusest, sest reeglina päästes kasutatavad asjad on spetsiaalvahendid ja nende maksumus on väga suur. Kursuslasele ei pea rääkima hinnast sendi täpsusega, vaid et näiteks telgisoojendusahi maksab 6 000 €, siis juba ainuüksi teadmine, et sellisel vahendil on selline hind, paneb inimese asjasse paremini suhtuma. Muidugi kõik oleneb juba indiviidist. Veel tuleb rääkida seda, et Päästeametil on kokkulepped politseiga, et vajadusel ehitab pääste neile baaslaagri, sest neil endil sellist võimekust pole ja vähese vajaduse tõttu ka neil vastavaid vahendeid pole ja pole otstarbekas ka omada.

GPS seadmed ja kaardi lugemine²⁷

Üks tähelepanek, mida kursuslasele peaks veel õpetatama, oli GPS seadmete tundmine ja kaardi lugemine. Põhjus selleks on asjaolu, et vajadusel peab ta transportima vajalikku vahendit või inimesi kindlasse kohta sündmuskohal. Tänapäeval on GPS süsteemid juba nii arenenud, et nendega on võimalik ka orienteeruda paksus metsas, kuid kui navigatsiooniseadmeid ei ole, siis aitab hädast välja kaart. Selleks peab oskama kõiki neid seadmeid õigesti kasutada ja kaarti lugeda.

Hoolduskonteiner

Päästeameti Logistikatalitusel on hoolduskonteiner. See on piltlikult öeldes konteiner-töökoda. Seal saab teha väikevahenditel remonti ja hooldust. Kursusel osalejast ei olegi vaja koolitada lukkseppa, vaid ta peab oskama püstitada, käigus hoida ja kokku panna seda konteinerit. Seda kõike tuleb kursusel õpetada.

²⁶ Terep, T. 2012. Päästeameti Päästetöö osakonna osakonnajuhataja. EDRT liige. Ekspertintervjuu, Tallinn, 22.02.2012.

²⁷ Soolepp, M. 2012. Päästeameti Haldusosakonna, logistikatalituse peaspetsialist. EDRT logistikagrupi liige. EU CREMEX, baaslaagri logistik. Ekspertintervjuu, Kose, 16.01.2012.

Side

Kursusel tuleb koolitavatele rääkida sidepidamisest päästesüsteemis. Millised on vahendid sidepidamiseks, millised on nende võimsused ja kuidas neid raadiojaamu kõige efektiivsemalt kasutada.

Olmekonteiner

Kuna igas päästekeskuses on olemas olmekonteiner, siis tuleb kursusel seda konteinerit õpetada.

3. KOKKUVÕTE EKSPERTIDE ARVAMUSTEST

Töö kolmandas osas tehakse kokkuvõtte ekspertide arvamustest. Tuuakse välja enamuse arvamused nii eelduste, kui ka teemade osas, mida eksperdid leidsid, et tuleb kursustele õpetada ja mida nad peaksid kursuse lõpuks oskama.

3.1 Eeldused kursusele pääsemiseks

- **I eeldus**

Kuna 80% ekspertidest leidis, et peab olema päästealane ettevalmistus, siis kokkuvõtvalt võib öelda, et kursusele pääsemiseks peab olema vähemalt vabatahtluku II astme koolitus positiivselt läbitud.

- **II eeldus**

60% intervjueritavatest arvas, et kursusele pääsemise teiseks eelduseks on juhilubade olemasolu. Seega, baaslaagri logistiku kursusele pääsemiseks peab indiviid omama vähemalt B- kategooria juhiluba.

3.2 Mida peab õpetama baaslaagri logistiku kursusel

Järgmise kaheksa teema juures olid eksperdid ühel meelel selles, et neid teemasid tuleb kursuselasele õpetada. Nendeks teemadeks on:

- **Kontseptsioon**

Baaslaagri kontseptsioon- puhas-must tsoon, erinevad alad (puhkeala, söögiala, staabiala, remondiala, tankimisala jne). Tuleb rääkida milleks mingi tsoon on mõeldud. Millised tegevusi või töid võib mingil alal teha ja millised tegevused on keelatud. Tuleb rääkida millised on tagajärjed, kui mingit keeldu rikkuda.

- **Käsuliin**

Tuleb rääkida käsuliinist baaslaagris. Kuna üheks eelduseks kursusele pääsemisel on vabatahtliku koolitus, siis tuleb teemal põgusalt peatuda, sest eelteadmised päästes kehtivast korrast on olemas. Samas tuleb teemal piisavalt peatuda, et antud hetkel kehtiv kord kinnistuks.

- **Elekter**

Tuleb õpetada päästes enim kasutatavaid elektriseadmeid ja vahendeid. Tuleb rääkida nende seadmete ja vahendite parameetritest, võimsustest ja tarbimistest. Kõigi seadmete ja vahendite juures tuleb erilist rõhku pöörata nende ohutule kasutamisele. Tuleb õpetada lugema laagri elektriiku poolt koostatud elektriskeemi.²⁸ Kõik need seadmed ja vahendid tuleb kursuse käigus ka realselt käivitada ja omale kohale süsteemis panna.

²⁸ Frantsuzov, I. 2012. Päästeameti , Päästetööde osakond, Valmisoleku talitus, ekspert. EDRT logistikagrupi liige.22.02.2012.

- **Telgid**

Tuleb tutvustada kursuselastele peamiselt enam kasutatavaid telgi tüüpe. Nendeks on järgmised telgid:

1. Täispumbatavad telgid
2. POP-UP tüüpi telgid
3. Kuppel telgid

Kõik need eritüüpi telgid tuleb peale teoreetilist õpet reaalset püstitada, käigus hoida ja kokku pakkida. Telkide juures tuleb õpetada, millised on enam levinud rikke tüübid ja kuidas neid rikkeid „põllul“ kõrvaldada, et oleks võimalik telki edasi kasutada.

- **Soojendused**

Telkidega koos tuleb õpetada peamiselt enim kasutatavaid soojendusi. Tuleb õpetada nende soojendusvahendite võimsusi ja tarbimisi. Tuleb õpetada, kuidas teha neile seadmetele pisiremonti. Kuidas neid seadmeid ohutult kasutada ja millised on peamised ohud nendega töötamisel. Kõik need seadmed tuleb reaalset käivitada, käigus hoida ja pärast töö lõppu pakendada.

- **Hügieen**

Kursusel tuleb rääkida jäätmeäitlusest baaslaagris. Kuidas tuleb erinevat liiki jäätmeid koguda, mitu eriliiki on vaja prügikaste, kui suur prügi hulk võib tekkida teatud arvu inimeste osalemisel sündmusel. Tuleb õpetada Päästeameti Logistikatalituse hügieenikonteinerit. Tuleb rääkida, millised on antud konteineri tarbimised ja võimsused. Tuleb peale teoreetilist õpet reaalset püstitada, käigus hoida ja pärast kasutuse lõppu konteiner kokku pakkida, et oleks võimalik reageerida järgmisele sündmusele.

- **Tõstukid ja kergtransport**

Kuna teise eeldusena leidsid eksperdid, et kursuslane peab omama vähemalt B- kategooria mootorsõiduki juhiluba, siis ta saab kasutada baaslaagri multifunktsionaalset traktorit. Kursusel tuleb õpetada selle traktori võimalusi, milliseid lisaseadmeid on võimalik masinale paigaldada. Millised on traktori parameetrid. Kuidas traktoriga töötada ja kuidas lisaseadmeid traktorile paigaldada. Kõik see tuleb peale teooria omandamist realselt läbi teha. Kõige selle juures tuleb eriti jälgida ohutustehnikast kinnipidamist, sest traktor on raske, võimas ja kiire ning õnnetused võivad kergelt juhtuda.

Peale multifunktsionaalse traktori tuleb veel koolitatavale õpetada päästes kasutatavaid ATV-sid. Nii 4x4 kui ka 6x6 rattavalemiga sõidukeid, sest baaslaagri logistikul läheb neid sõidukeid vaja nii laagris sees (kui on suur laager, või on vaja raskeid asju kaugele transportida), kui ka väljaspool laagrit. Tuleb õpetada ATV-de parameetreid, et ei koormataks neid üle. Tuleb rääkida ohutusest ATV-ga sõitmisel. Tuleb tutvustada maastiku kahveltõstukit. Millised on tõstuki eelised maastikul võrreldes sellega, kui seadmeid ja vahendeid käsitsi transportida.

- **Pakendamine**

Tuleb rääkida pakendamisest ja päästes kasutusel olevast põhilisest kolme tüüpi taarast:

1. Suur taara
2. Keskmine taara
3. Väike taara

Millised on nende parameetrid, mitu ja millist taarat mingi taara sisse mahub? Millega saab mingit taarat transportida? Tuleb tutvustada erinevaid kinnitusvahendeid. Rääkida koorma kujundamisest ja koorma suurusest, et koorem ei läheks vastuollu liikluseadusega. Tuleb rääkida pakendamise eesmärkidest²⁹:

- Kaitsta pakendatud vahendeid
- Kindlustada pakendatud vahendite hõlbus käsitsetavus

²⁹ Villemi, M. 2008. Logistika alused. Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, lk 119.

- Markeerimine ehk vahendi identifitseerimise võimalus
- Kindlustada keskkonna säästlikus

Seda kõike tuleb rääkida selleks, et kui toimub laagri kokkupanek, ei pakitaks asju suvaliselt, vaid kõik asjad tuleb pakendada oma kastidesse, millega ta transporditi laost (enamikel juhtudel) sündmuskohale. Oma kasti puudumisel tuleb vahend korralikult, kas siis tühja kasti või taarasse pakendada või korralikult koormasse kinnitada. Sellega tagatakse kas siis vajadusel kiire reageerimine järgmisele sündmusele, või kindlustatakse seadmete ja vahendite kiirem hooldamine.

Need kaheksa teemat olid intervjuueeritavatele etteantud. Intervjuude tegemise ja analüüsimise käigus selgusid veel seitse teemat, mida eksperdid leidsid, et need tuleb kursuse programmi lisada.

- **Logid**

Esimeseks lisateemaks on erinevad logid. Mingil konkreetsel lõigul töötav logistik peab teadma palju tal ressursi on. Ta peab teadma palju on kulu ja palju tal on vaja prognoosi kohaselt vahendeid juurde. Seda kõike ei ole võimalik peast teha ja sellepärast ongi vaja omada teadmisi erinevate logide ja nende pidamiste kohta.

- **Turvalisus**

Teine teema on laagri turvalisus. Eesti siseselt peaks olema antud probleem lahendatud PPA-ga koostöös, aga kuna baaslaagri logistik viibib enamuse ajast laagris, siis teab tema kõige paremini sealset olukorda. Samas peab ta oskama jälgida, et võõrad teiste asjade ligi ei satuks ja midagi ei varastaks. Turvamehe ameti teemat tuleb samuti kursusel õpetada. Mitte et logistik oleks professionaalne turvamees, vaid et ta oskaks teatud asjadele tähelepanu pöörata.

- **GPS ja kaart**

Kolmas teema oli GPS seadmed ja kaardi lugemine. Logistik peab oskama kasutada erinevaid GPS seadmeid ja peab oskama kaarti lugeda. Tänapäeval lihtsalt ei saa ilma GPS seadmeid tundmata ulatuslikul suursündmusel hakkama. Kaardi lugemine on sama tähtis, sest sündmus kaardistatakse ja pääste tegevus toimub kindlaks määratud punktides.

- **Hoolduskonteiner**

Neljandana teemana tuleb kursusel käsitleda Päästeameti Logistikatalituse hoolduskonteineri kasutamist. „Päästetehnika hooldamine muutub hädavajalikuks, sest eksploateerimise käigus võib tehnika rivist välja langeda“³⁰. Seega, kursuslane peab oskama seda hoolduskonteinerit püstitada, käigus hoida ja kokku panna. Ta peab teadma, millised hoolduse ja remondi võimalused on olemas kohapeal, kasutades seda konteinerit. Samas ei pea temast kursusel koolitama lukkseppa, vaid temal oleks abistav roll selles remondi- või hoolduse protsessis.

- **Heaperemehelik suhtumine ja maksumus**

Viienda lisateemana tuleb kursusel kajastada heaperemehelikku suhtumist seadmetesse ja vahenditesse, mis on usaldatud logistiku kätte. Tuleb rääkida ka koostööst teiste ametitega, kellele on päästeametil kohustus baaslaagrit pakkuda (PPA) Kursuse teoreetilise osa lõpus tuleb rääkida kursuslastele palju mingi asi maksab, et inimesed saaks teada, et neile usaldatud vahendid ei ole odavad ja uue soetamine ei ole alati ametile taskukohane.

- **Side**

Tuleb õpetada sidepidamiskorda päästesüsteemis. Kuna üheks eelduseks kursusele pääsemiseks on vabatahtliku II astme koolituse positiivne läbimine, siis ei ole mõtet hakata sidepidamiskorra õpetamisega nullist. Tuleb põhiasjad üle korrata. Näiteks kutsungid ja

³⁰ Tammik, A. 1998. Metsatulekahjude logistika. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn, lk 23.

seejärel praktiliselt kõik sisepidamisega seonduv läbi teha. Tuleb püstitada konkreetsed ülesanded ja need realselt läbi mängida. Seda kõike vabatahtlikele, kes igapäevaselt pääste radiojaamadega kokku ei puutu või kui puutuvad, siis praktiline oskus on vähene.

- **Olmekonteiner**

Tuleb õpetada päästes kasutuses olevaid olmekonteinereid. Kuidas neid püstitada, käigus hoida ja kokku panna. See konteiner on ettenähtud kaasatavatele, muidugi vajadusel saab sinna ka staabi moodustada, aga põhifunktsioon on tal kaasatavate puhke-söögi-briifinguruum. Suursündmusele on see konteiner väga suure tõenäosusega kaasatud ja teda kasutatakse aktiivselt.

KOKKUVÕTE

„Logistika on suure operatiivsündmuse üks suuremaid peavalusid“³¹, et leevendada seda peavalu, siis selleks on vaja koolitada siseriiklikuks tarbeks logistikuid, sest hetkel neid napib. Seda võime öelda vastavalt töö esimeses osas tehtud analüüsile.

Valitsusel on kavas aastaks 2013 koolitada 150 vabatahtlikku kaasatavat päästjat päästelogistikuks, seal hulgas baaslaagri ülalhoidmise tagamiseks³². Hetkel ei ole koolitatud ühtegi vabatahtlikku päästjat logistikuks. Seega, vajadus baaslaagri logistikute järgi on üsna suur. On vaja ainult ühtset koolituskava, mille järgi neid logistikuid koolitada.

Logistika koolituse hetkeolukorra analüüs näitas, et üldiselt on päästes vähe tehtud logistika alaseid koolitusi. Peamine, sellest analüüsist saime teada, et ainult 23% neist koolitatutest on ööpäevaringselt kättesaadavad ehk valvevahetustes töötavad mehed. Ülejäänud on kaheksast viieni töötavad inimesed ja neil puudub igasugune kohustus omast vabast ajast reageerida mingile sündmusele. Samas, kui nad ka reageeriksid suursündmusele, siis arvestades nende ametikohti, oleksid nad hõivatud teiste ülesannetega. Baaslaagri reaalne püstitamine lükkuks jällegi teadmata kaugusesse või hakkaksid seda püstitama inimesed, kellel vastav koolitus puudub, mis omakorda suurendab seadmete ja vahendite purunemise ohtu, sest püstitajad teevad seda tõenäoliselt esimest korda. Ükskõik kui lihtne esmapilgul mingi vahendi kasutamine ei tundu, siis arvamus, et eelnevat koolitust või kogemust pole vaja, on väär.

³¹ Virkala, M. 2011. Suurõnnetuste logistika tagamine Ida-Eesti päästkeskuse näitel. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn, lk 10.

³² Valitsemisala arengukava 2012-2015. Siseministeeriumi kodulehelt <http://www.siseministeerium.ee/17410/> välja otsitud 18.01.2012.

Seega, Päästeametil on vaja koolitada baaslaagri logistikuid, et paremini teenindada suursündmusel reageerijaid. Ekspertide seast tuli ka ettepanek, et kui laager on vaja püstitada kiiresti, näiteks paari tunniga, siis selle teevad ära päästjad, sest nad on ööpäevaringselt valves ja valmis koheselt reageerima. Samas, hoiavad seda baaslaagrit käigus ja panevad ka kokku vabatahtlikud, et mitte raisata professionaalset ressursi laagri käigus hoidmise peale. See ressurss on vajalik sündmuse lahendamisel.

Ekspertidid leidsid, et kõige paremini selleks vabatahtlikuks organisatsiooniks sobiks RPR³³. Neil on kogunemisaeg alates teate saamisest, 120 minutit. Isikkooseis on neil ka üsna suur, ligi 170 liiget. Vabatahtlikel tuletõrjeseltsidel ehk vabatahtlikel komandodel, on valves reeglina ainult üks mees ja rohkemate inimeste kokkusaamine (üle viie) on probleemne. RPR seevastu saab kahe tunniga välja panna 1 + 9 inimest, mis on ühe baaslaagri ülalpidamiseks või püstitamiseks piisav arv inimesi. Intervjuust Tiit Umbasaarega, kes oli RPR-i juhatuse liige, selgus, et neil on arengukavasse sissekirjutatudki juba logistika teenuse pakkumine.

Ettepanek pääste siseseks logistika alaseks paremaks teenindamiseks oleks järgmine. Tuleb igast päästekeskest võtta vähemalt kaks päästekomandot, soovitatavalt sellised, kus ei ole erivõimekust ning nende komandode isikkooseis baaslaagri logistikuteks koolitada. Koolitades nende komandode inimesed logistikuteks, tagatakse sündmuskoha logistika teenuse järjepidevus. Esmareageerijad oleksid sedasi olemas ja koolitatud.

Edasine tegevus oleks, teha kindlaks, kes tahab ja sobib RPR-is sellele baaslaagri logistiku kursusele ja seejärel tuleb see grupp inimesi välja koolitada. Sellega tagatakse sündmuskoha logistika järjepidevus. Kui sündmus kestab päevi ja pääste inimesi pole mõttekas laagris kinni hoida, vaid seal tegutsevad vabatahtlikud. Samas on päästel tagatud professionaalide valmisolek baaslaagri käigus hoidmiseks, juhul kui vabatahtlikud ei saa millegi pärast osaleda, sest neil suursündmusel osalemine on ju vabatahtlik (muidugi, kui lepingus ei ole teisiti kirjas).

³³ Tammearu, K. 2012. Päästeameti Peadirektori asetäitja päästetööde alal. Päästeameti operatiivkorrapidaja. Ekspertintervjuu, Tallinn, 03.01.2012

Kõik see koolitus, nii päästekeskuste inimeste, kui ka RPR-i liikmete koolitus, peab käima ühesuguste põhimõtete ja kava alusel (LISA 2), et ei ole vahet millises Eesti otsas on vaja baaslaager püstitada, kõik sinna saadetud logistikud tegutsevad ja mõistavad püstitatud ülesandeid ühtemoodi. Tuginedes olemasolevatele käskkirjadele ja töö autori üle kahekümne aasta pikkusele töökogemusele päästesüsteemis, saab öelda, et baaslaagri logistiku koolituse optimaalne pikkus peaks olema nelikümmend tundi, et saada minimaalne ülevaade seda valdkonda puudutavatest teemadest.

SUMMARY

„Base Camp Logistics training program“

This thesis is written in Estonian language. It is written on 36 pages. For this thesis 29 different sources have been used, two of them in English and one in Russian. The thesis consists of three chapters.

The study uses the method of data collection and data analysis. Data collection is qualitative in nature, which in turn is divided into the collection of documents (orders) and interviews with experts. The method of data analysis is also divided into two parts, statistical and text analysis methods.

The thesis gives an overview of the current state of the Estonian rescue logistical training system and analyses it. The author of the thesis made ten expert interviews. The selection of experts was indicative of their knowledge and experience in organizing the logistics in case of major events / exercises. Interviews are analysed and a summary of expert opinions and proposals to improve rescue logistics are made.

The aim of the thesis is to establish a common training program for base camp logistics. This should become the Estonia's national training system for rescue base camp logisticians. The author used his own experience in the logistics scene of rescue (Mustamäe firestation team worked for 16 years and 4 years older Rescue Logistics) to set the objectives of the thesis

Key-words: the base camp, logistics, training plan

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Euroopa Regionaalarengu Fondi projektid. Päästeameti kodulehelt <http://www.rescue.ee/euroopa-regionaalarengu-fondi-projektid> välja otsitud 30.12.2011.
- Frantsuzov, I. 2012. Päästeameti, Päästetööde osakond, Valmisoleku talitus, ekspert. EDRT logistikagrupi liige. 22.02.2012.
- Hosseini, M., Yasamin, M., Izadkhan, O., (2010) "Training emergency managers for earthquake response: challenges and opportunities", *Disaster Prevention and Management*, Vol. 19 Iss: 2, pp.185 – 198, pp 195.
- Ivanov, P. 2012. Päästeameti Lääne päästkeskuse, Türi päästekomando, meeskonna vanem, EDRT logistikagrupi liige, EU CREMEX baaslaagri juht, 12.01.2012.
- Koolitusel osalemine, Ida-Eesti Päästkeskuse direktori 08.04.2011 käskkiri nr.177K, Kohtla-Järve 08.04.2011, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 01.12.2011.
- Koolitusel osalemine, Ida-Eesti Päästkeskuse direktori 13.04.2011 käskkiri nr.198K, Kohtla-Järve 13.04.2011, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 01.12.2011.
- Koolitusel osalemine, Ida-Eesti Päästkeskuse direktori 14.04.2011 käskkiri nr.205K, Kohtla-Järve 14.04.2011, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 01.12.2011.
- Koolitusel osalemine, Ida-Eesti Päästkeskuse direktori 31.03.2011 käskkiri nr.153K, Kohtla-Järve 31.03.2011, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 01.12.2011.
- Koolituslähetus, Lääne-Eesti Päästkeskuse direktori 13.04.2009 käskkiri nr 3.3-6/ 43K, Pärnu 13.04.2009, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 01.12.2011.

- Koolituslähetus, Lääne-Eesti Päästkeskuse direktori 15.05.2009 käskkiri nr 3.3-6/ 65K, Pärnu 15.05.2009, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 01.12.2011.
- Koolituslähetus, Lääne-Eesti Päästkeskuse direktori 15.09.2011 käskkiri nr 461K, Pärnu 15.09.2011, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 01.12.2011.
- Maask, J. 2007. Logistika päästesüsteemis ja selle võimalikud kitsaskohad. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn.
- Oviir, A. 2009. Metsatulekahjude logistika korraldamine integreeritud taara- ja transpordisüsteemi. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn
- Päästeameti Logistikakeskuse päästetehnika ja konteinerite kutsungite määramine, Päästeameti peadirektori 22.07.2011 käskkiri nr 133, Tallinn 22.07.2011, kättesaadav Päästeameti dokumendi haldussüsteemist Postipoiss, 03.01.2012.
- Päästetööd, teenused, logistika sündmuskoha teenindus.
<http://fw.rescue.ee:9080/1099/1803/> Kättesaadav Päästeameti infosüsteemist. 08.02.2012.
- Sipretti, V. 2012. Päästeameti Põhja päästkeskuse Reageerimisbüroo vanemoperatiivkorrapidaja. Ekspertintervjuu, Tallinn, 22.02.2012.
- Soolepp, M. 2012. Päästeameti Haldusosakonna, logistikatalituse peaspetsialist. EDRT logistikagrupi liige. EU CREMEX, baaslaagri logistik. Ekspertintervjuu, Kose, 16.01.2012.
- Tammearu, K. 2012. Päästeameti Peadirektori asetäitja päästetööde alal. Päästeameti operatiivkorrapidaja. Ekspertintervjuu, Tallinn, 03.01.2012
- Tammik, A. 1998. Metsatulekahjude logistika. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn
- Tammist, E. 2012. Päästeameti Lääne päästkeskuse haldustalituse juht. EDRT logistikagrupi liige. EU CREMEX baaslaagri logistik. Ekspertintervjuu, Tallinn, 08.01.2012.
- Tammsalu, A. 2012. Päästeameti Peadirektori asetäitja. EU CREMEX Tartu osaõppuse peorganisatsioon. Ekspertintervjuu, Tallinn 16.02.2012.

- Teder, G. 2012. Päästeameti Põhja päästkeskuse, Lääne-Harju päästeosakonna, Lilleküla päästekomando, rühmapealik. EDRT, USAR-i grupijuht. Ekspertintervjuu, Tallinn, 30.01.2012.
- Terep, T. 2012. Päästeameti Päästetöö osakonna osakonnajuhataja. EDRT liige. . Ekspertintervjuu, Tallinn, 22.02.2012.
- Теребнев, В, В. 2004. *Справочник руководителя тушения пожара*. ПожКнига Москва 2004.
- The Camp Management Toolkit (2008) Norwegian Refugee Council (NRC)/The Camp Management Project (CMP) Edition May
- Umbsaar, T.2012.Päästeameti Põhja päästkeskuse Lääne Harju päästeosakonna juhataja. RPR endine juhatuse liige. Ekspertintervjuu, Tallinn, 29.02.2012.
- Valitsemisala arengukava 2012-2015. Siseministeeriumi kodulehelt <http://www.siseministeerium.ee/17410/> välja otsitud 18.01.2012.
- Villemi, M. 2008. *Logistika alused*. Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus
- Virkala, M. 2011. Suurõnnetuste logistika tagamine Ida-Eesti päästkeskuse näitel. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn

LISA 1 „Baaslaagri logistiku koolituskava“ teemad intervjueeritavale, millest tuleb intervjuus juttu

1. Eeldused kursusele pääsemiseks (vabatahtliku koolitus, päästja I, II, SP, SKA)
2. Mootorsõiduki juhiloa (A,B,C,D,E- kategooria)
3. Baaslaagri ülesehitus (puhas-must tsoon, mida seal tohib ja ei tohi teha jne.)
4. Käsuliin baaslaagris
5. Elekter (erinevad valgustid, generaatorid, kaablid)
6. Telgid (täispuhutavad, POP-UP tüüpi, kuppelstelgid)
7. Soojendus (puhuri ehitus, töötükkel, võimsused, tarbimised, hooldus, remont jne)
8. Hügieen (toitlustus, jäätmekäitlus)
9. Tõstukid (Logistikatalituse baaslaagri multifunktsionaalne traktor)
10. Pakendamine (taarad, kinnitusvahendid)

LISA 2 Baaslaagri logitiku koolituskava

Sihtgrupp: päästjad ja vabatahtlikud päästjad, kes hakkavad osutama sündmuskoha logistiku teenust.

Koolituse läbinud:

- saavad ülevaate baaslaagris kasutatavast tehnikast, varustusest ja seadmetest ning oskused nendega töötamiseks ja nende hooldamiseks;
- saavad ülevaate pääste operatiivraadioside korraldamisest ja kasutamisest;
- saavad ülevaate baaslaagri kontseptsioonist;
- saavad ülevaate käsuliinist baaslaagris;
- saavad ülevaate pakendamisest;
- saavad ülevaate turvalisusest baaslaagris;
- saavad ülevaate vahendite maksumusest;

Kursus loetakse lõpetatuks kui:

- puudunud õppetundide arv ei ületa 10% õppeprogrammi mahust;
- kursuslane on aktiivselt osalenud läbiviidud õppetundides ;
- kursuslane on tagastanud kõik kursuse ajal tema käsutusse antud vahendid ja riided.

Koolituse korraldus: 5 õppepäeva (40 õppetundi) loengute ja praktiliste harjutustega, grupi suurus 10 inimest.

PROGRAMM

Teemad	Alateemad	Teooria	Praktika	Kokku
1. Kursuse avamine ja baaslaagri kontseptsiooni tutvustamine	<ul style="list-style-type: none"> • kursuse sissejuhatus • must- ja puhas tsoon • alad 	0,5		0,5
2. Käsuliin baaslaagris	<ul style="list-style-type: none"> • alluvusvahekord baaslaagris 	0,5		0,5
3. Baaslaagris kasutatavad elektriseadmed-ja vahendid	<ul style="list-style-type: none"> • generaatorid • kaablid • valgustid • elektrikilbid 	0,5	1	1,5
4. Päästes kasutatavad telgid	<ul style="list-style-type: none"> • Täispumbatavad telgid • Pop-Up tüüpi telgid • kuppel telgid 	0,5	4	4,5
5. Telgisoojendused	<ul style="list-style-type: none"> • VA-M15 MK II • Infrapuna soojendid • soojapuhurid • diisliga soojendused 	0,5	1	1,5
6. Hügieenikonteiner ja jäätmekäitlus laagris	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmekäitlus • Hügieenikonteineri püstitamine • Hügieenikonteineri käigus hoidmine • Hügieenikonteineri kokku panek 	1	4	5
7. Hoolduskonteiner	<ul style="list-style-type: none"> • Hoolduskonteineri püstitamine • Hoolduskonteineri käigus hoidmine • Hoolduskonteineri kokku panek 	0,5	4	4,5
8. ATV-d, maastikukahveltõstuk ja Logistikatalituse traktorid	<ul style="list-style-type: none"> • ATV-d • maastikukahveltõstuk • Manitou • Komatsu 	1,5	8	9,5
9. Mobiilsed kütusetankurid	<ul style="list-style-type: none"> • Diisli tankur • Benssiini tankur 	0,5	1	1,5
10. GPS seadmed, kaardi lugemine	<ul style="list-style-type: none"> • GPS seadmed • Kaardi lugemine 	1	3	4

11. Pakendamine	<ul style="list-style-type: none"> • taarad • kinnitusvahendid • koorem • liiklusseadus 	0,5		0,5
12. Turvalisus baaslaagris	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalisus baaslaagris 	0,5		0,5
13. Heaperemehelik suhtumine seadmetesse ja vahenditesse	<ul style="list-style-type: none"> • Seadmete ja vahendite maksumus 	0,5		0,5
14. Olmekonteiner	<ul style="list-style-type: none"> • Olmekonteineri püstitamine • Olmekonteineri käigus hoidmine • Olmekonteineri kokku panek 	0,5	4	4,5
15. Logid	<ul style="list-style-type: none"> • Erinevate logide pidamine 	0,5		0,5
16. Side	<ul style="list-style-type: none"> • pääste operatiivraadioside kasutamise ja korraldamise alused 	0,5		0,5
KOKKU		10	30	40

LISA 3 Intervjuud